

Arbeidet med markagrense

Vedlegg til Kommuneplanens arealdel
2012-2023

**ASK
ØY**

10.02.2010

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
2. Bakgrunn	2
3. Organisering av arbeidet.....	2
4. Sentrale føringer og anvendt litteratur	3
Begrepet ”markagrense”	3
Statlige føringer	3
Regionale føringer	4
Veiledere	4
Temaplaner	4
Annen litteratur.....	4
5. Metode	5
5.1 Kriterier for fastsetting av grense	5
5.2 Medvirkning	5
5.3 Feltarbeid	6
6. Fastsetting av grense.....	7
6.1 Dyralsfjellet	7
6.2 Kolbeinsvarden.....	10
6.3 Tveitaskogen	12
6. 4 Follesemarka	14
7. Anbefaling	16

1. Innledning

De fleste byer og tettsteder har nære naturområder av noe størrelse. "Marka" brukes ofte som en fellesbetegnelse på by - og tettstedsnære friluftsområder. Mange steder brukes andre betegnelser enn "marka". I Bergen er "byfjellene" betegnelsen, på Sørlandet brukes "heia" (håndbok 24- 2003, planlegging av by - og tettstedsnære områder).

Markaområdene er viktig for grønnstruktur, biologisk mangfold, trekkveier for dyr og viltområder. Tilgang på nære naturområder er videre viktig for befolkning i alle aldre og representerer en avgjørende trivselsfaktor for mange mennesker.

Askøy kommune har foreløpig valgt ut fire områder det skal etableres markagrense. Disse områdene skal innarbeides i kommuneplanens arealdel 2010-2021. Denne rapporten vil ta for seg administrasjonens arbeid med utarbeidelse av markagrense, dette gjelder bakgrunn, organisering, fremgangsmåte for fastsetting av markagrense, samt en beskrivelse av markagrense for de fire områdene Dyrdalsfjellet, Kolbeinsvarden, Tveitaskogen og Follesemarka. Rapporten vil være et vedlegg til kommuneplanens arealdel 2010-2021.

2. Bakgrunn

Formannskapet i Askøy kommune fattet i møte 09.10.2007, sak 97/07 følgende vedtak:

1. *Arbeidet med utarbeidelse av markagrense i Tveitaskogen, Follesemarka, Kolbeinsvarden og Dyrdalsfjellet startes opp.*
2. *Andre områder vurderes.*
3. *Saken ses i sammenheng med rullering av arealplanen og sendes over til utvalg for teknikk og miljø.*

I forbindelse med oppstart av rullering av kommuneplanens arealdel fattet Formannskapet i møte 08.01.2008, sak 04/08 følgende vedtak (utdrag):

Punkt 3 b)

Utarbeide markagrense for hele eller deler av kommunen

3. Organisering av arbeidet

I forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel 2010- 2021, ble det opprettet arbeidsgrupper som har arbeidet med ulike tema/prosjekter. Arbeidsgruppen for "Grønnstruktur" har utført kartlegging og registrering av markagrense. Følgende delprosjekter har inngått i prosjektområdet:

- Grønnstruktur i tettbygde strøk
- Barnetråkk
- Markagrense

Leveranse som skal leveres i forbindelse med delprosjekt ”markagrense” er rapport og kartfesting av forslag til markagrense for Dyrdalsfjellet, Kolbeinsvarden, Tveitaskogen og Follesemarka.

Organisering av arbeidsgruppen:

Arbeidsgruppe: Tina Lund, planlegger
Synne Guldberg, planlegger
Målfrid Eide, miljøvernleder
Tone Bøyum, landbrukssjef
Gunnar Brynjulfsen, kultursjef
Harald Synnevåg, folkehelsekoordinator og barn og unges representant.
Sverre Jokstad, idrettskonsulent

4. Sentrale føringer og anvendt litteratur

Begrepet ”markagrense”

Begrepet ”markagrense” har vært brukt av Askøy kommune og andre kommuner for å definere områder som ønskes gitt et særskilt vern mot utbygging eller inngrep som endrer områdenes karakter. I de fleste tilfeller blir begrepet brukt der målsettingen er å sikre områder til utnyttelse for natur- og friluftsmål.

Statlige føringer

Plan og bygningsloven:

Lagtingets vedtak av 5. juni 2008 til lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) ble sanksjonert i statsråd den 27. juni 2008. Den nye loven ble iverksatt 1. juli 2009.

Ny plan- og bygningslov har innført grønnstruktur som et nytt arealmål. Tidligere inngikk grønnstruktur dels i ”byggeområde”, dels i ”spesialområde” og dels i ”friområde”. Med grønnstruktur menes et sammenhengende, eller tilnærmet sammenhengende, vegetasjonspreget område som ligger innenfor eller i tilknytning til en by eller et tettsted. Formålet ivaretar kommunens behov for å avgrense hovedstrukturen av naturområder i og ved byer og tettsteder, med grøntområder langs elver og vassdrag, mønsteret av enkeltområder og sammenhengen av parker, større friområder og lekeområder, tursti- og løypesammenhenger, snarveier og forbindelser mot større naturområder og viktige sammenhengende landskapsdrag og enkeltområder. Grønnstrukturen vil binde de grønne områdene innenfor/nær byggesonen sammen med friluftsområder utenfor. Grønnstruktur i tettbygde strøk blir sett i sammenheng med utarbeidelse av markagrense og vil dermed binde sammen grønne områder ved sjø og tett bebyggelse med større friluftsområder som markaområdene.

Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift (LNFR- områder) omfatter og skal brukes for områder som skal nyttes eller sikres til landbruksproduksjon, herunder jordbruk, skogbruk og reindrift, og/eller som skal bli liggende som naturområder og naturområder med spesiell betydning for friluftslivet. Dette er arealer som i det vesentlige skal være ubebygget, eller bare bebygget i tilknytning til landbruk og reindrift. Det foreslås at arealet innenfor markaområdene vises som arealmål LNF.

Plan- og bygningsloven har lansert hensynssone som et nytt begrep. Hensikten med hensynssonene er å angi spesielle forhold uavhengig av arealbruksformålene. Slike områder har naturgitte eller andre egenskaper som må tas hensyn til når vi bestemmer arealbruken. Eksempel på hensynssone kan være friluftsliv, landbruk, kultur eller støy. Til hensynssonene kan det gis retningslinjer eller bestemmelser som vil være førende for bruken av området. De hensyn som er knyttet til det å ivareta grønnstrukturen vil fremgå av retningslinjene til hensynssonen. Det er lagt opp til at markaområdene skal legges inn i kommuneplanens arealdel som hensynssone friluftsliv etter § 11-8 bokstav c. I tillegg vil det være av spesiell betydning å sikre innfartsårer/tilkomst til marka. Det kan derfor være nyttig å etablere egne hensynssoner for grønnstruktur i tilknytning til de viktigste tilkomstene. I tillegg er det lagt opp til at markagrense skal legges inn i temakart grønnstruktur med grønnstiplet linje.

Andre:

- Miljøverndepartementet (1995): T- 1/95 RPR for å styrke barn og unges interesser i planleggingen
- LOV 2009-06-05 nr 35: Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

Regionale føringer

- Hordaland fylkeskommune: Aktiv kvar dag - Fylkesdelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2008-2012
- Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune: Handlingsprogram for folkehelse 2007-2008

Veiledere

- Direktoratet for naturforvaltning: Håndbok 24- 2003: Marka: planlegging av by – og tettstedsnære naturområder,
- Direktoratet for naturforvaltning: Håndbok 25- 2004: Kartlegging og verdsetting av friluftslivområder.

Temaplaner

- Askøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland: MVA - rapport 6/2003: Viltet i Askøy, kartlegging av viktige viltområder og status for viltartene.
- Askøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland: MVA - rapport 12/2003: Kartlegging og verdsetting av naturtyper i Askøy.

Annen litteratur

- Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune (2008): Område for friluftsliv - kartlegging og verdsetting av regionalt viktige områder i Hordaland.
- Bergen kommune, byutvikling (2007): Forvaltningsplan for Smørås, Hamrefjellet og Stendafjellet: byfjellene sør (høringsutkast), delområde 1.

- Per Ove Askeland og Anders Bjarne Fossen: Fotturer på Askøy 1 og 2, Clioto forlag, 2001 og 2002.

5. Metode

5.1 Kriterier for fastsetting av grense

Ved fastsetting av grense er følgende forhold tatt i betraktning:

- Eksisterende kartlegginger: naturtypekartlegging, viltkartlegging, kjerneområde skog, kjerneområde landbruk, artsdatabanken, forslag til kulturminneplan.
- Markslagsdata fra digitalt markslagskart (DMK).
- Naturlige fysiske avgrensinger i terrenget
- Sikre tilkomst (stier inn i marka ligger vanligvis innenfor markagrensen).
- Plangrenser for stadfestede reguleringsplaner.
- Eiendomsgrenser nær gjeldende LNF- grense (bebygde eiendommer i randsonen ligger vanligvis utenfor markagrensen).
- Nærområde til skole og barnehage og ellers områder som er mye brukt av barn og unge.
- Innspill til kommuneplanen.

Det er spesielt satt fokus på å sikre tilkomst inn i marka og å sikre lekeområder som blir brukt av skole og barnehager.

5.2 Medvirkning

§ 5-1 i plan- og bygningsloven handler om medvirkning. Kommunen skal påse at medvirkning er oppfylt i planprosesser. Kommunen har særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge.

Arbeidet med markagrensen er en del av rullering av kommuneplanens arealdel 2010-2021. Det ble meldt oppstart for kommuneplanens arealdel 14.03.2008, dette ble annonsert i AV og BT. Fristen for innspill til planen var 14.04.2008. Det er i prosessen med utarbeidelse av markagrensen tatt hensyn til alle innspill som er kommet i forbindelse med de fire områdene. Planforslaget ble sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn 09.04.2010. Merknadene som kommer inn i forbindelse med dette vil vurderes i forhold til grensesettingen.

Under arbeidet med å kartlegge tilkomst til marka, stier i marka og lekeområder for barn har administrasjonen engasjert folk som er kjent i området og folk som er aktiv i Askøy orienterslag. Alle barnehagene rundt markaområdene er blitt involvert ved at barn og barnehageansatte har fått tegne inn på kart stier og områder de benytter. I forbindelse med forslag til utkast for markagrense Dyrdalsfjellet var administrasjonen i kontakt med Haugen barnehage, Kleppstø barnehage, Øvre Kleppe barnehage, Strusshamn barnehage og Stongafjellet barnehage. Under registrering av markagrense for Kolbeinsvarden hadde administrasjonen kontakt med Florvåg barnehage, Myrane barnehage, Kleppe barnehage, Fridahuset og Steinrusten barnehage. Under registrering av markagrense for Tveitaskogen var det kontakt med Lykketrollet barnehage og Tveit barnehage. Det var også kontakt med Soltun barnehage, Follese barnehage og Skogen barnehage som ligger tett opp til Follesemarka. Administrasjonen har ikke registrert lekeområder eller rasteområder som ble tatt i bruk i Follesemarka, men fått bekreftet at området tas i bruk av

barnehagene. Alle barnehagene bruker områdene aktivt bortsett fra Strusshamn og Fridahuset barnehage som brukte andre områder i forbindelse med tur og lek.

29.1.2009 ble det holdt informasjonsmøte om markgrense for lag og organisasjoner på Askøy. Det ble sendt ut invitasjon til Askøy hundeklubb, Askøy jeger- og fiskeforening, Askøy KFUK-KFUM hovedforening, Askøy kulturvern og historielag, Askøy naturvernforbund, Askøy orienteringslag, Askøy rideklubb, Askøy trav og hestesportlag, Askøy turkompani, Askøy turlag, Idrettsrådet i Askøy, Natur og ungdom og Ungdommens kommunestyre i Askøy.

11.11.2009 ble det avholdt informasjonsmøte om markagrense for grunneiere i de aktuelle områdene. Invitasjonen til grunneiere og andre som kunne ha interesse for arbeidet med markagrense ble annonsert i AV 27.10.2009. Grunneiere ble oppfordret til å komme med merknader når kommuneplanens arealdel blir sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn 09.04.2010.

Figur a: Etablert lekeområde ved Norddal på Kolbeinsvarden og leke/rasteområde for barnehager på Dyrdalsfjellet. (Foto: AK).

5.3 Feltarbeid

Feltarbeid har vært en viktig del av arbeidet med markagrensen. Som nevnt i forrige kapittel var administrasjonen i kontakt med folk som er kjent i området. Ved flere anledninger deltok disse på befaring for å vise tilkomst til marka, stier og områder som barn leker eller raster på. Det ble gjennomført befaring på Dyrdalsfjellet sommeren 2008, Kolbeinsvarden i løpet av november 2008 og Tveitaskogen i løpet av januar- februar 2009.

Figur b: Hanne Thuen, Synne Guldberg og Edith Balestrand (veiviser) på befarings på Dyrdalsfjellet juni 2008. Til høyre: Synne Guldberg og Jørgen Jørgensen (veiviser) på befarings i Tveitaskogen jan 2009. (Foto: AK)

6. Fastsetting av grense

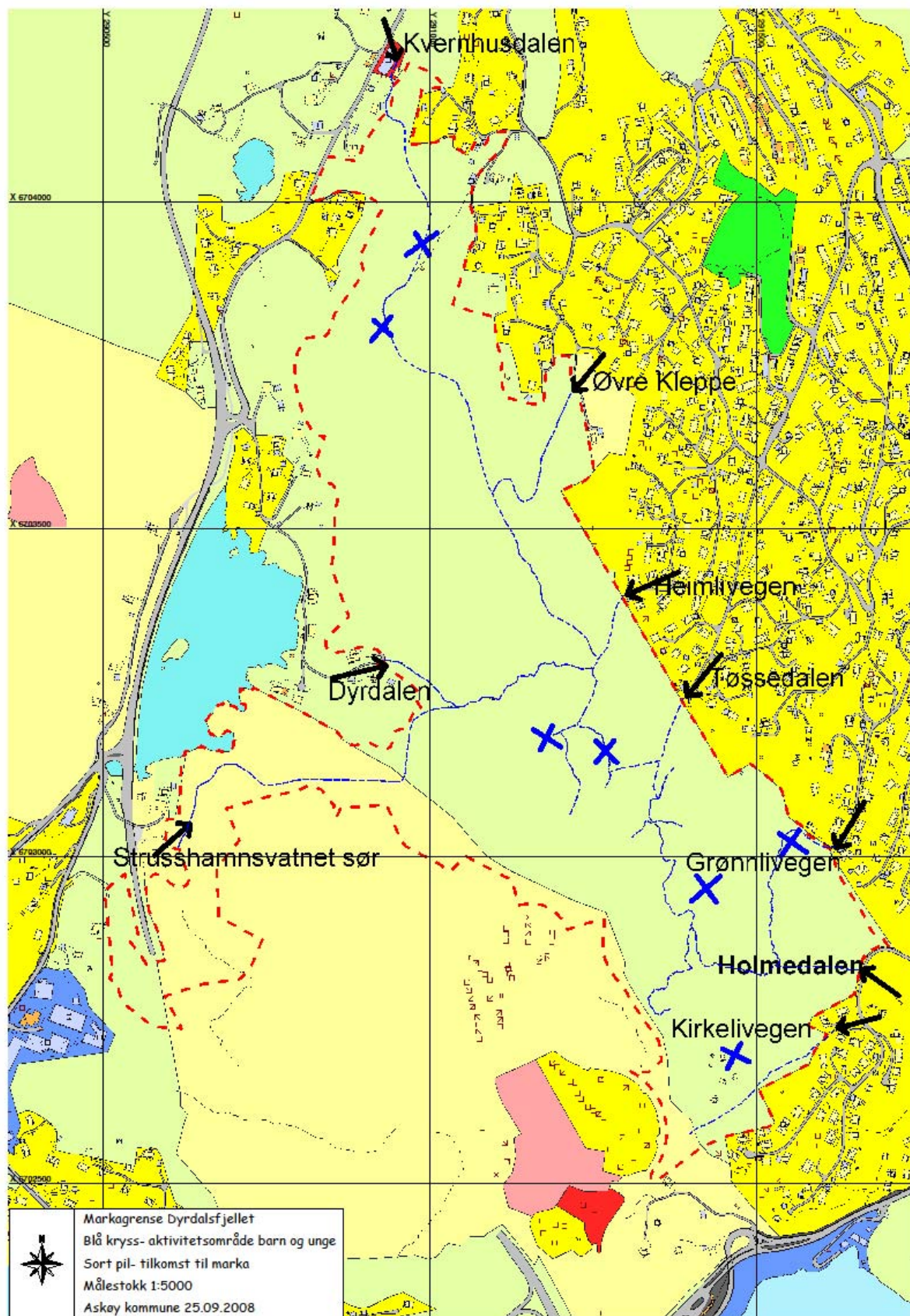
6.1 Dyrdalsfjellet

Dyrdalsfjellet er et relativt lite friluftsområde sentralt på Kleppestø som ligger svært nær bebyggelse. Det er mange skoler og barnehager i området og Dyrdalsfjellet er spesielt mye brukt av barnehagene. Det er etablert lekeområde med lavvo, men stort sett er områdene som brukes av barnehagene rasteplasser uten installasjoner. Området er brukt hovedsakelig av lokalbefolkningen på Kleppestø, men også av andre bosatt på Askøy. Tilkomstene til Dyrdalsfjellet ligger tett opp til bebyggelse og mange av dem er vanskelig å få øye på hvis en ikke er kjent i området. Noen av tilkomstene er skiltet. Alle tilkomstene fører til toppen av Dyrdalsfjellet.

Figur c: Utsikt fra Dyrdalsfjellet mot Lyderhorn juni 2008. (Foto: AK)

Området som foreslås avsatt til markaområde er på om lag 600 daa. Hovedsakelig følger administrasjonens forslag til markagrense grensen for byggeområde i gjeldende kommuneplan, samt eiendomsgrenser og terreng. Ved Stongafjellet følger forslag til markagrense grense for bebyggelse i plan 175, reguleringsplan for Stongafjellet gnr 10 bnr 11 m. flere.

Figur d: Forslag til utkast for markagrense Dyrdalsfjellet utarbeidet av administrasjonen, datert 25.9.2008.

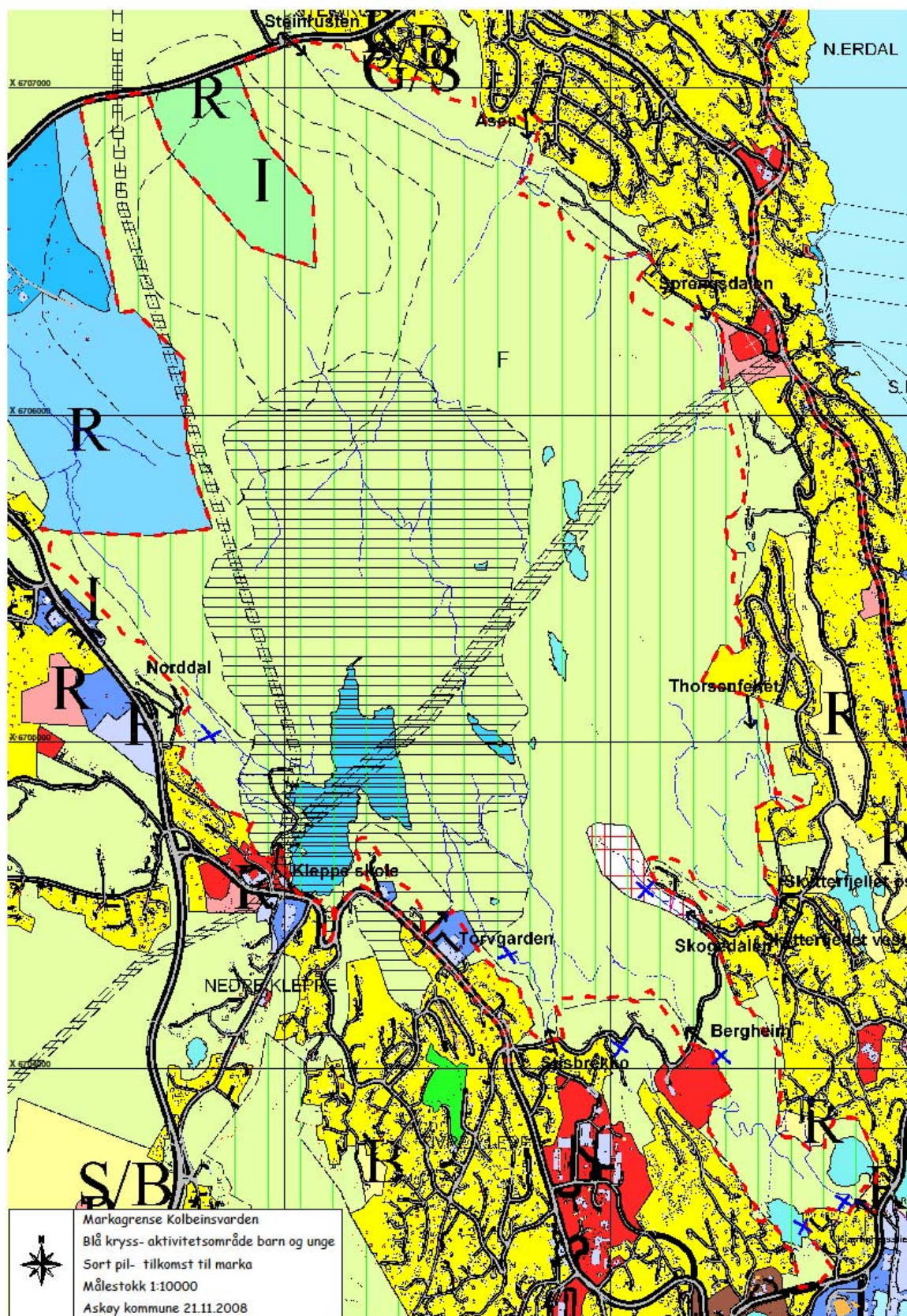
6.2 Kolbeinsvarden

Kolbeinsvarden er et viktig tur- og rekreasjonsområde i Askøy sør og brukes av hele Askøys befolkning. Friluftsområdet ligger tett opp til eksisterende bebyggelse. Langs sørsiden av Kolbeinsvarden er det mange skoler og barnehager som benytter seg av området. De fleste av tilkomstene til marka ligger også her.

Figur e: Kolbeinsvarden sett fra luften mot Askøybroen. (Foto: Petter Solheim).

Området som foreslås avsatt til markaområde er på om lag 3800 daa. Administrasjonens forslag til utkast for markagrense følger hovedsakelig grensen for boligområde i gjeldende kommuneplan, samt eiendomsgrenser og terreng. Administrasjonen har vært spesielt opptatt av å sikre tilkomst til Kolbeinsvarden. I området ved idrettsanlegget på Bergheim følger forslag til markagrense grensen for offentlig areal i gjeldende kommuneplan. Ad hoc utvalg idrett og friluftsliv har foreslått en utvidelse av det offentlige arealet. Ved en slik utvidelse må en ta hensyn til sammenhengende grønnsstruktur fra Florvåg, aktivitetsområder for skole og barnehage i området, samt tilkomst til marka gjennom Kjærlighetsstien.

Figur f: Forslag til utkast for markagrense Kolbeinsvarden utarbeidet av administrasjonen. Opprinnelig datert 21.11.2008.

6.3 Tveitaskogen

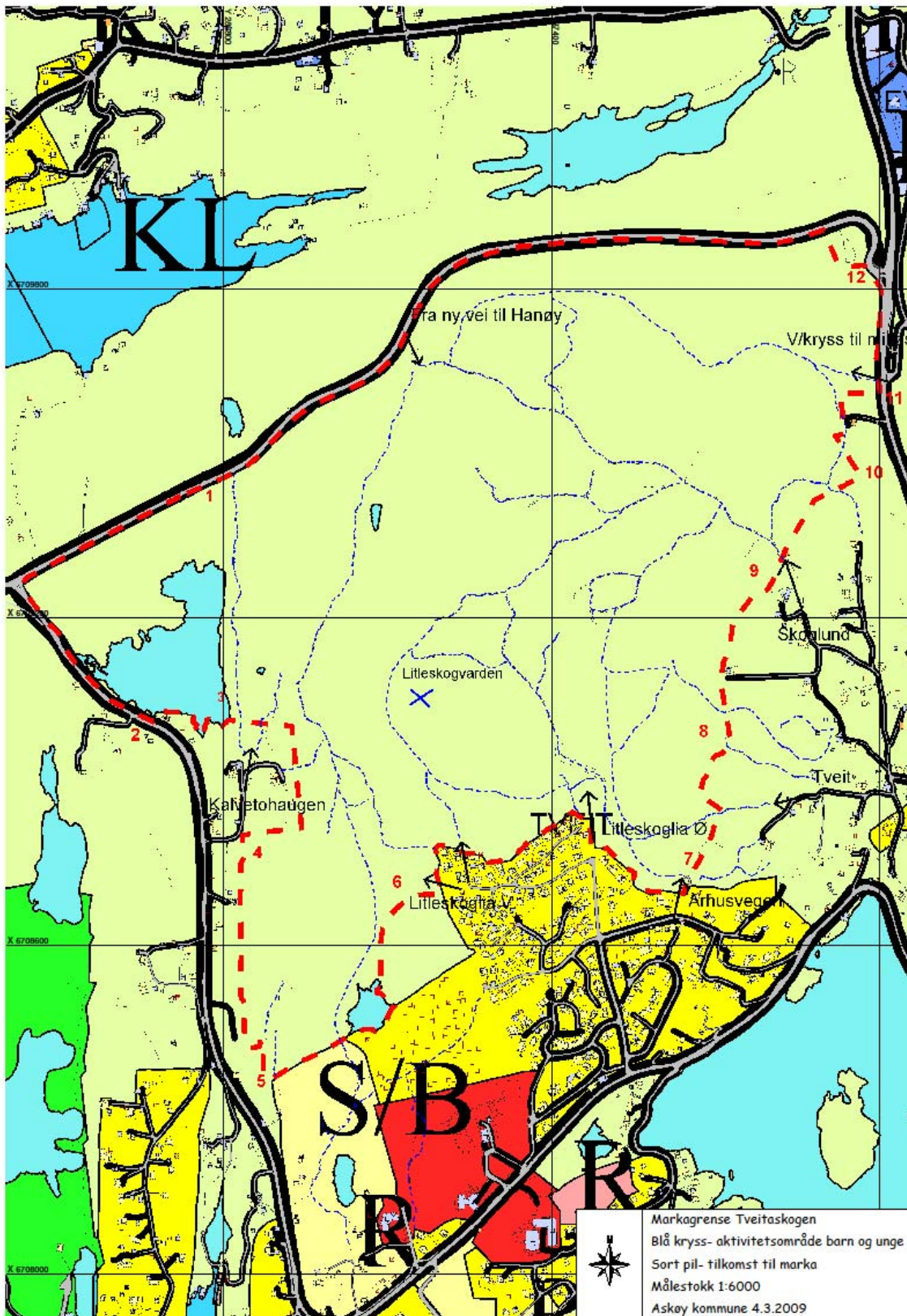
Tveitaskogen er et svært viktig tur- og rekreasjonsområde på Askøy. Tveitaskogen ligger tett opp til eksisterende bebyggelse og er brukt både som nærturterreng av beboere i området og som turterreng for andre på Askøy. Området er i tillegg meget populært for idrettslag og turlag, da spesielt Askøy Orienteringslag. De mange stiene i området viser tydelig at Tveitaskogen er mye brukt. Området er registrert som lokalt viktig friluftsområde. Langs sørsiden av Tveitaskogen ligger Tveit barnehage, Tveit skole og Lykketrollet barnehage. Barnehagene bruker området mye som tur, leke- og rasteområde. Tilkomstene til Tveitaskogen finnes både i boligområde i sør, langs veien i øst og nord og ved boligområde i vest. Området er tettbebyggt og mer utbygging vil forringe friluftskvalitetene i Tveitaskogen.

Tveitaskogen er registrert som et prioritert viltområde i MVA- rapport 6/2003- viltet i Askøy. Området er registrert som kjerneområde skog og består av gammel furuskog. Deler av området er fremdeles relativt lite berørt av skogsdrift. I kartlagte naturtyper i Askøy er Dyratomyren (benevnet som lokalitet 47, inntakt lavlandsmyr) nordøst i Tveitaskogen registrert som regionalt viktig. Det finnes knapt andre områder på Askøy der myr utgjør en så viktig del av landskapet. Kombinasjonen mellom åpen myr og spredte trebevokste arealer er karakteristisk ved Tveitaskogen. Administrasjonen har ved fastsetting av markgrense på Tveitaskogen satt spesielt fokus på kvaliteter i naturen og å sikre tilkomst til marka.

Figur g: Raste/lekeområde i Tveitaskogen (foto: AK).

Området som foreslås avsatt til markaområde er på om lag 1200 daa. Administrasjonens forslag til utkast for markagrense følger hovedsakelig grense for boligområde i gjeldende kommuneplan, langs veien for å ivareta hjortetråkk og prioritert område for vilt og småvilt, samt eiendomsgrenser og terreng.

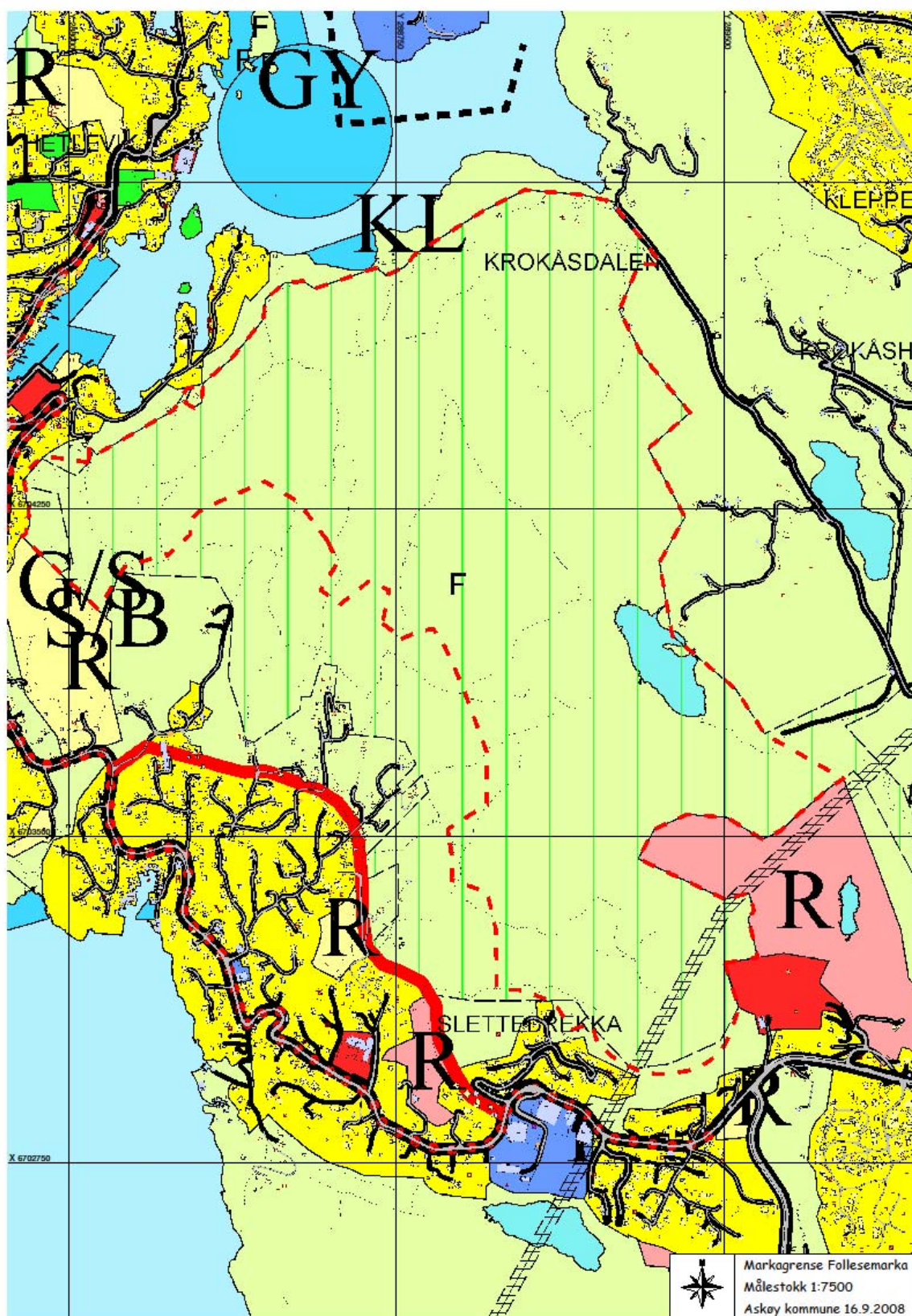
Figur h: Forslag til utkast for markagrense Tveitaskogen utarbeidet av administrasjonen, datert 4.3.2009

6. 4 Follesemarka

Follesemarka ligger sørvest på Askøy og er nær eksisterende bebyggelse. Området er et mye brukt turområde for beboere i nærområdet og andre på Askøy. Området er også meget populært for idrettslag og for barnehager og skoler. Ved bebyggelsen som grenser til markaområdene ligger Soltun barnehage, Follese barnehage og Skogen barnehage. Barnehagene bruker områder i Follesemarka som leke- raste og turområde, samt akebakker. Lekeområdene er ikke kartlagt. Tilkomstene inn til Follesemarka finnes rundt hele området, spesielt ved boligområde på Follese og ved boligområde i Hetlevik og Krokåsdalen. Reguleringsplan for ny veitrase Slettebrekka-Hetlevik er under utarbeidelse. Forslag til utkast for markagrense Follesemarka er utarbeidet av Utvalg for teknikk og miljø og følger forslag til veitrase. Området som foreslås avsatt til markaområde er på om lag 1400 daa.

Figur i: Sti i Follesemarka (foto: AK).

Figur j: Forslag til utkast for markagrense Follesemarka utarbeidet av Utvalg for teknikk og miljø, datert 16.9.2008

7. Anbefaling

Det anbefales at administrasjonens forslag til utkast for markagrense for Dyrdalsfjellet, Kolbeinsvarden og Tveitaskogen og UTMs forslag til utkast for markagrense Follesemarka innarbeides i kommuneplanens arealdel 2010-2021 med hensynssone friluftsliv etter plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav c). Markaområdene gis ellers status som LNF- område.

Innfartsårer til marka og spesielt viktige stier og lekeområder anbefales innarbeidet som hensynssone grønnstruktur bokstav c) i kommuneplanens arealdel 2010-2021.

Hensynssonene/markagrensene vil markere en entydig og langsiktig grense mellom markaområdene og tiliggende områder.